

BE-158-59-60-61 Seat No. _____

B. A. (Sem. - VI) Examination

March / April - 2014

CC-610 (A), (B), (C) & (D) : Economics

(A) : Banking

(B) : History of Economic Thoughts-2

(C) : Demography

(D) : Economics Investigation

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

(A) : Banking

૧ બેંકનો અર્થ જણાવી, ભારતીય બેંકિંગ પદ્ધતિનું માળખું સમજાવો. ૧૪

અથવા

૧ સમજાવો : ૧૪

- (૧) વેપારી બેંકનાં કાર્યો,
(૨) વેપારી બેંકોનાં પ્રકારો.

૨ નાણાંના પુરવઠાના વિવિધ ઘટકો સમજાવી, નાણાંના પુરવઠાના ૧૪
ચાર માપદંડોની વિસ્તૃત સમજૂતી આપો.

અથવા

૨ સમજાવો : ૧૪

- (૧) રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયાના શાખનિયંત્રણનાં પરિણામાત્મક સાધનો,
(૨) રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયાના શાખનિયંત્રણનાં ગુણાત્મક સાધનો.

૩ ભારતનાં ઔદ્યોગિક વિકાસમાં ભારતની નાણાકીય સંસ્થાઓનો ફાળો ચર્ચો. ૧૪

અથવા

૩ ચર્ચો : ૧૪
(૧) અનિયંત્રિત ધિરાણ બજારનાં લક્ષણો,
(૨) અનિયંત્રિત ધિરાણ બજારનાં પ્રકારો.

૪ 'ચેક' એટલે શું ? ચેકનાં લક્ષણો, મહત્ત્વ અને ચેકના પ્રકારો જણાવો. ૧૪

અથવા

૪ ક્લિયરિંગ હાઉસનો અર્થ સમજાવી તેની કામગીરી વર્ણવો. ૧૪

૫ નીચેનામાંથી કોઈ પણ ૭ (સાતના) ટૂંકમાં જવાબ આપો : ૧૪

- (૧) પ્રો. કાઉથરની બેંકની વ્યાખ્યા જણાવો.
- (૨) શિક્ષુલ બેંક એટલે શું ?
- (૩) નાણાંના કાર્યો જણાવો.
- (૪) રાજ્ય સહકારી બેંકોની કામગીરી જણાવો.
- (૫) નાણાંની ઉત્ક્રાંતિનાં તબક્કાઓ જણાવો.
- (૬) મધ્યસ્થ બેંકનાં બિનનાણાકીય કાર્યો જણાવો.
- (૭) IFCIનું પૂરું નામ આપી તેનાં કાર્યો વર્ણવો.
- (૮) IDBIનાં કાર્યો જણાવો.
- (૯) નાણાકીય મધ્યસ્થીઓને કયા બે વિભાગમાં વર્ગીકૃત કરાય છે ?
- (૧૦) 'ઓર્ડર ચેક' એટલે શું ?
- (૧૧) વિશિષ્ટ અથવા ખાસ કોસિંગ એટલે શું ?
- (૧૨) શેરોનાં પ્રકાર જણાવો.

(B) : History of Economic Thoughts-2

- ૧ સીમાંતવાદી વિશ્લેષણના વિકાસમાં મેન્જર અને જેવન્સના ફાળાની ચર્ચા કરો. ૧૪

અથવા

- ૧ વિકસેલનો વ્યાજના દરનો સિદ્ધાંત સમજાવો. ૧૪

- ૨ માર્શલના ગ્રાહકના અધિક સંતોષ અંગેના વિચારો જણાવો. ૧૪

અથવા

- ૨ પ્રો. એ.સી. પીગુનો કલ્યાણલક્ષી અર્થશાસ્ત્રનો ખ્યાલ સમજાવો. ૧૪

- ૩ લોર્ડ કેઈન્સનો સીમાંત વપરાશ વૃત્તિનો ખ્યાલ વિસ્તારપૂર્વક સમજાવો. ૧૪

અથવા

- ૩ (અ) ગુણકનો ખ્યાલ સમજાવો. ૧૪

(બ) મિલ્ટન ફ્રિડમેનના વિચારો જણાવો.

- ૪ દાદાભાઈ નવરોજીના આર્થિક વિચારોની ચર્ચા કરો. ૧૪

અથવા

- ૪ સ્વદેશી, યંત્રની મર્યાદા, શ્રમનું મહત્ત્વ અને ગ્રામીણ અર્થતંત્ર વિશે ૧૪

મોહનદાસ ગાંધીના આર્થિક વિચારો જણાવો.

- (૧) ઓસ્ટ્રિયન વિચારધારાના અગ્રેસર અર્થશાસ્ત્રી કોણ હતા ?
- (૨) બોહમ બવર્કની વિચારધારામાં સમયના તત્ત્વનું મહત્ત્વ જણાવો.
- (૩) સીમાંતવાદી વિચારધારામાં 'સીમાંત'નો ખ્યાલ કેન્દ્રસ્થાને છે - સમજાવો.
- (૪) મૂલ્ય નિર્ધારણ પ્રક્રિયામાં પુરવઠાનો આધાર શેના પર રહેલો છે ?
- (૫) કુદરતી કિંમત એટલે શું ?
- (૬) ગ્રાહકનો અધિક સંતોષ કોને કહેવાય ?
- (૭) General Theory નામના પુસ્તકમાં કેઈન્સે શાનો ખ્યાલ રજૂ કર્યો છે ?
- (૮) કેઈન્સે અસરકારક માંગને શેના સંદર્ભમાં સમજાવી છે ?
- (૯) મૂડીની સીમાંત કાર્યક્ષમતા કોને કહેવાય ?
- (૧૦) દાદાભાઈ નવરોજીના ભારતના આર્થિક પતનને અટકાવવાના ઉપાયો જણાવો.
- (૧૧) કૌટિલ્યનું અર્થશાસ્ત્ર એ અર્થશાસ્ત્ર સિવાય કોની સમજ વધારે આપે છે ?
- (૧૨) આર્થિક વિકાસ અંગેના રાનડેના વિચારો જણાવો.

(C) : Demography

સૂચના : દરેક પ્રશ્નના ગુણ સરખા છે.

૧ વિકસીત દેશોમાં વસ્તી વૃદ્ધિ અને વિકાસશીલ દેશોમાં ઘટતો જતો વૃદ્ધિદરનું વિશ્લેષણ કરો. ૧૪

અથવા

૧ વિશ્વ વસ્તીનાં અંદાજોની ચર્ચા કરો. ૧૪

૨ ભારતમાં જન્મદર, મૃત્યુદરના વલણો અને કારણોનું વિશ્લેષણ કરો. ૧૪

અથવા

૨ વસ્તીની ફળદ્રુપતા એટલે શું ? કુલ ફળદ્રુપતા દર, કાર્યો પુનઃ પ્રજનન અને ચોખ્ખો પુનઃ પ્રજનન દરના ખ્યાલો ભારતના સંદર્ભમાં સમજાવો. ૧૪

૩ વસ્તી પ્રક્ષેપણની પદ્ધતિઓ સમજાવો. ૧૪

અથવા

૩ ભારતમાં કૌટુંબિક માળખામાં આવેલા પરિવર્તનોની ચર્ચા કરો. ૧૪

૪ ભારતમાં વસ્તી ગણતરી પ્રમાણે વસ્તીની મૂળભૂત લાક્ષણિકતાઓની ચર્ચા કરો. ૧૪

અથવા

૪ ભારતમાં વસ્તી નીતિનું મૂલ્યાંકન કરો. ૧૪

- (૧) વિકસીત દેશોમાં વસ્તી વધારાનું વલણ કેવું રહ્યું છે - સમજાવો.
- (૨) વસ્તીમાં વૃદ્ધિના અંદાજોની સમજૂતી.
- (૩) વસ્તી પ્રક્ષેષણનો અર્થ આપો.
- (૪) જન્મદર એટલે શું - સમજાવો.
- (૫) મૃત્યુદરનો ખ્યાલ સમજાવો.
- (૬) પ્રજનન દર એટલે શું ?
- (૭) વસ્તી પ્રક્ષેષણોના પ્રકારો જણાવો.
- (૮) વસ્તી પ્રક્ષેષણની મર્યાદાઓ.
- (૯) વયોવૃદ્ધ વસ્તીની સમસ્યાઓ.
- (૧૦) સ્ત્રી સશક્તિકરણનો અર્થ આપો.
- (૧૧) જીવન ધોરણ અને કુટુંબના કદ વચ્ચેનો સંબંધ વર્ણવો.
- (૧૨) 'વસ્તી નીતિ'ના ઉદ્દેશો જણાવો.

(D) : Economics Investigation

- ૧ અંતર્વેશન અને બહિર્વેશનની ન્યૂટન અને દ્વિપદી વિસ્તરણની પદ્ધતિ સમજાવો. ૧૪

અથવા

- ૧ નીચેના કોષ્ટકમાં ખૂટતી રકમનું આગણન કરો : ૧૪

વર્ષ	1991	1992	1993	1994	1995
નિકાસ	48	57	?	81	103

- ૨ નીચેની માહિતી પરથી સુરેખ આયોજનના કોયડાનો ઉકેલ મેળવો : ૧૪

$$4x + 6y \leq 360$$

$$x \leq 60$$

$$y \leq 40$$

$$x, y \geq 0$$

$Z = 15x + 10y$ ને મહત્તમ બનાવો.

અથવા

- ૨ $z = 5x + 6y$ ને નીચેની શરતોને આધીન ન્યૂનતમ બનાવો. ૧૪

$$x + 2y \geq 10$$

$$2x + y \geq 8$$

$$x, y \geq 0$$

- ૩ કાર્યાત્મક સંશોધનનો વિવિધ ક્ષેત્રે ઉપયોગ જણાવી વાહનવ્યવહારની સમસ્યાઓ ચર્ચો. ૧૪

અથવા

- ૩ (અ) વાયવ્ય ખૂણાની રીત સમજાવો. ૧૪

(બ) \pm કાર્યો વ્યક્તિઓને 4 કાર્યો સોંપવા છે. દરેક વ્યક્તિને કાર્ય માટે લાગતો સમય મિનિટમાં નીચે દર્શાવ્યા મુજબનો છે તો ઓછામાં ઓછો સમય થાય તે રીતે નીચેની નિયુક્તિની સમસ્યા હંગેરિયનની રીતે ઉકેલો :

		કાર્ય			
		P	Q	R	S
	A	12	15	18	8
વ્યક્તિઓ →	B	13	10	9	14
	C	10	12	15	13
	D	7	8	9	14

- ૪ (અ) સરસાઈની રીત સમજાવો. ૭
 (બ) નીચે આપેલ રમતમાં સેડલ પોઈન્ટ શોધી તે રમતનો ઉકેલ મેળવો. ૭

ખેલાડી-B

	<i>I</i>	<i>II</i>
<i>I</i>	-1	2
ખેલાડી - A	<i>II</i>	-1 3
	<i>III</i>	1 2

અથવા

- ૪ (અ) દ્વિ-વ્યક્તિ શૂન્ય-યોગ રમત જણાવો. ૭
 (બ) વળતર શ્રેણિકનો ખ્યાલ સમજાવો. ૭
- ૫ ગમે તે સાત પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : ૧૪
- (૧) અંતર્વેશનનો અર્થ સમજાવો.
 - (૨) અંતર્વેશનનું મહત્ત્વ ટૂંકમાં સમજાવો.
 - (૩) બહિર્વેશનનો અર્થ આપો.
 - (૪) સુરેખ આયોજનનો ખ્યાલ સમજાવો.
 - (૫) હેતુલક્ષી વિધેય એટલે શું ?
 - (૬) પ્રાપ્ય ઉકેલ કોને કહેવાય ?
 - (૭) નિયુક્તિની સમસ્યા એટલે શું ?
 - (૮) કાર્યાત્મક સંશોધનનો અર્થ સમજાવો.
 - (૯) કાર્યાત્મક સંશોધનની મર્યાદા જણાવો.
 - (૧૦) રમત એટલે શું ?
 - (૧૧) પલાણ્ય બિંદુ (Saddle Point) કોને કહેવાય ?
 - (૧૨) લઘુ-ગુરૂનો સિદ્ધાંત ટૂંકમાં સમજાવો.